

РОЛЬ МОДЕЛЮВАННЯ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ

Лариса Віталіївна Лазоренко
Національна академія статистики,
обліку та аудиту
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту,
маркетингу та публічного управління

Фінансова криза на підприємстві є малоймовірним, неочікуваним і тривалим явищем з неочевидними причинами виникнення та невизначеним характером наслідків, яке чинить вплив на всі види діяльності, проявляється у розбалансуванні та погіршенні фінансових показників і вимагає швидкої реакції управлінців для уникнення банкрутства підприємств. Саме для цього формується система методів антикризового управління

Одним з найпопулярніших методів антикризового управління є дискримінантний аналіз. Дискримінантний аналіз - це система методів математичної статистики, за допомогою якої здійснюється ранжування підприємств, по яких провадиться оцінка рівня ризику банкрутства залежно від факторів впливу на даний процес. Дані показники визначаються на основі аналітичного оцінювання фінансових можливостей певного числа підприємств, серед яких є ті, що опинились у фінансовій кризі, тоді як інші успішно продовжують своє функціонування.

Під час дослідження визначається встановлена кількість показників, проаналізувавши значення яких, можна зробити висновок про рівень ризику кризових явищ на підприємстві, умовно поділивши їх на три групи: з високим рівнем ризику, середнім та низьким рівнем ризику. Науковці виділяють однофакторний і багатфакторний дискримінантний аналіз.

Найвідомішими моделями однофакторного дискримінантного аналізу є системи показників У. Бівера [1, с. 199]. Коефіцієнт У. Бівера розраховується як відношення різниці між чистим прибутком і нарахованою амортизацією до суми довготермінових і поточних зобов'язань за формулою:

$$K_6 = (\Phi_{\text{п}} + \Phi_{\text{а}}) : (\Pi_{\text{д}} + \Pi_{\text{п}}), \quad (1)$$

де K_6 – коефіцієнт У. Бівера;

$\Phi_{\text{п}}$ і $\Phi_{\text{а}}$ – чистий прибуток і амортизація;

$\Pi_{\text{д}}$ і $\Pi_{\text{п}}$ – довгострокові і поточні зобов'язання.

Але даний метод, на нашу думку, має певні недоліки. Перш за все нормативні значення фінансових показників не відображають специфіку галузі, в якій задіяне підприємство. Також поза увагою залишається ефективність використання капіталу підприємства. І, нарешті, визначення коефіцієнта $У$. Бівера здійснюється статично, тобто проводиться аналіз фінансового стану підприємства на певну дату складання фінансової звітності [2, с. 99].

Головним недоліком однофакторного дискримінантного аналізу є те, що значення певних коефіцієнтів може свідчити про ефективність розвитку підприємства, тоді як інших – про спад діяльності. Така ситуація створює проблеми для оцінки рівня ризику підприємницької діяльності. Тому для більш об'єктивного вирішення цієї проблеми доцільно застосувати багатфакторний дискримінантний аналіз.

У діяльності підприємств західних країн найбільш широко використовуються кількісні оцінки ризику банкрутства – багатфакторні моделі економістів Альтмана (1968), Беєрмана (1976), Краузе (1993), а також тест на банкрутство Тамарі (1964), які спочатку розроблялись та використовувались для оцінки рівня ризику банкрутства в американських і британських підприємствах [3, с. 120].

Для країн з нестабільною економікою, яка здебільшого притаманна і національній економіці, використовують таку модель оцінки ризику банкрутства [4, с. 255]:

$$R = 8,38 + 0,054 \frac{\text{оборотний капітал}}{\text{вартість активів}} + 0,63 \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{власний капітал}} + 0,001 \frac{\text{дохід від реалізації продукції}}{\text{вартість активів}} - 0,002 \frac{\text{чистий прибуток}}{\text{загальні витрати}}, \quad (2)$$

де R – показник ризику банкрутства підприємства;

– оборотний капітал / вартість активів;

– чистий прибуток / власний капітал;

– дохід від реалізації продукції / вартість активів;

– чистий прибуток / загальні витрати.

Ефективне антикризове управління потребує використання різних методів і моделей подолання та запобігання кризових явищ. Для досягнення оптимального результату необхідно правильно вибирати та комбінувати методи і моделі антикризового управління з метою використання наявних даних та визначення найбільш точного результату.

Цитування

1. Петленко Ю.В. Фінансовий менеджмент:.. Київ.: Кондор, 2007. 298с
2. Андрущак Є.М. Діагностика банкрутства українських підприємств. *Фінанси України*. 2004. № 9. С. 118—124.
3. Клочан В.П. Оцінка моделей діагностики банкрутства. *Економіка АПК*. 2010. № 1. С.97-101.
4. Павлюк В.В. Оцінка ризику настання кризового фінансового стану на підприємств. *Фінансова система України*. 2012. Випуск 17. С. 253-257